

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ที่จะมียุทธศาสตร์ในประเทศไทย และหาแนวทางในการปรับปรุงมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความเป็นนานาชาติ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) โดยอาศัยการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) และการวิจัยเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันและมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ โดยวิธีการวิจัยอนาคตปริทัศน์ (Scanning Research) ด้วยการอ่านวิเคราะห์ (Scan) จากข้อมูลที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 158 รายการ ผลการสัมมนาด้านการอุดมศึกษานานาชาติในประเทศไทย 1 ครั้ง การสัมมนาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 3 ครั้ง ข้อเสนอแนะจากการตรวจเยี่ยมมหาวิทยาลัยสงฆ์ 9 แห่ง สรุปรวมเป็นภาพองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 ประเภท แล้วมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยสงฆ์ 69 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 17 ท่าน ทำให้ได้ร่างรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำร่างรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เข้าสู่การสัมมนา ระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางการอุดมศึกษา จากมหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน รวม 92 ท่าน เพื่อให้ได้รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติที่สมบูรณ์มากขึ้น โดยจัดสัมมนาที่หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2538

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติไปประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง โดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) ในต่างประเทศ จากการประชุมนักการอุดมศึกษานานาชาติ ที่ประเทศโปรตุเกส เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน 2538 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 82 ท่าน และมีผู้ประเมินรูปแบบ 28 ท่าน จนได้รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่มีอยู่ให้มีความเป็นนานาชาติ โดยการเปรียบเทียบองค์ประกอบและภารกิจของ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่มีอยู่กับมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกัน แล้วเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุง

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการประมวลสาระของการสืบค้นไว้ 5 ด้าน ตามกรอบการสร้างสถาบันของเอสแมน และซิฟฟิน (Esman and Siffin) (อ้างใน Mann. (ed), 1975) คือ ด้านภาวะการนำ ด้านหลักการ ด้านโปรแกรม ด้านทรัพยากร และด้านโครงสร้าง ภายใน ทั้งนี้ได้อาศัยทฤษฎีการดำเนินงานอุดมศึกษาของโนลส์ (Knowles, 1970) รูปแบบการจัดองค์กรนักศึกษาต่างชาติของอีเมอร์สัน (Emerson, 1993) การศึกษาเปรียบเทียบสถาบันอุดมศึกษาของอัลทาค (Altbach, 1981) และแนวคิดเรื่องปรัชญาทางการอุดมศึกษาของบรูเบเคอร์และรูดี (Brubacher and Rudy, 1979) เป็นแนวทางพื้นฐาน การวิเคราะห์สาระเอกสารต่าง ๆ ใช้วิธีการของคลิปเปินคอรฟ (Krippendorff, 1980) ภายใต้กระบวนการวิจัยอนาคตปริทัศน์ (Scanning Research) ของเลปิน (Lapin, 1993)

การสรุปข้อค้นพบสุดท้าย ผู้วิจัยในฐานะเป็นเครื่องมือวิจัยประเภทหนึ่ง ได้ทำการสรุปรวมข้อค้นพบโดยการประมวลอ้างอิงข้อค้นพบที่สอดคล้องกับทฤษฎีทางการอุดมศึกษา และผลงานวิจัยของนักการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จนได้ข้อค้นพบ

ข้อค้นพบจากการวิจัยจะตอบคำถาม 4 ประการ ได้ดังนี้

1. สามารถค้นพบองค์ประกอบที่เป็นรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทยได้
2. ได้ทราบภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย
3. การดำเนินงานตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย มีความเป็นไปได้มาก
4. สามารถปรับปรุงมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันให้มีความเป็นนานาชาติได้ตามข้อเสนอแนะที่อภิปรายไว้ในองค์ประกอบต่าง ๆ

ข้อค้นพบ

ข้อค้นพบสำหรับการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ว่า องค์ประกอบและรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ควรเป็นอย่างไร

รูปแบบและองค์ประกอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย มีลักษณะดังนี้

1. ภาวะการนำของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หมายถึง กลุ่มของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนด ปรัชญา ค่านิยม หลักการ กิจกรรม ภาระหน้าที่ของสถาบัน และเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

และการสร้างความสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งได้แก่ สภามหาวิทยาลัย สภาคณาจารย์ สภาวิชาการ
อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี

1.1 สภามหาวิทยาลัย

เป็นองค์กรบริหารงานสูงสุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วย
นายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดีเป็นกรรมการ
เลขานุการสภามหาวิทยาลัย กรรมการที่เลือกจากคณบดี หรือผู้อำนวยการศูนย์ / สำนัก/
สถาบัน หรืออาจารย์ประจำ

เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีจำนวนพระสงฆ์เป็นกรรมการมากกว่าฆราวาส

คุณสมบัติของกรรมการสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในส่วนที่ต้องมีการคัดเลือก มีดังนี้

1. ช่วยเหลืองานด้านศาสนาเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ
2. มีความรู้และประสบการณ์สูง เป็นที่ยอมรับของสังคม
3. มีการศึกษาดี มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการศึกษานานาชาติ
4. ถ้าเป็นฆราวาสชายต้องผ่านการบวชเรียนมาแล้ว
5. สุขภาพสตรีเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ ถ้ามีคุณสมบัติใน 3 ข้อแรก

หน้าที่สภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีดังนี้

1. กำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัย
2. พิจารณากำหนดและรับรองหลักสูตรการศึกษา
3. กำหนดระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย
4. พิจารณาแต่งตั้ง ถอดถอน ตำแหน่งทางการบริหาร และกรรมการคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย
5. อนุมัติให้ปริญญา และใบรับรองความรู้

1.2 สภาคณาจารย์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีสภาคณาจารย์ ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของคณาจารย์ โดยเฉพาะอาจารย์จากต่างประเทศที่มีปฏิทินหน้าที่ในมหาวิทยาลัย

1.3 สภาวิชาการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีสภาวิชาการ ทำหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการของมหาวิทยาลัยให้ดำเนินไปด้วยดี ด้วยการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ ระบบงานวิชาการที่ทันสมัย เสนอแนะต่อกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย เป็นตัวแทน

ของมหาวิทยาลัยในการรับงานบริการวิชาการ งานวิจัยโดยเฉพาะจากภายนอก เพื่อจัดสรรงานให้อาจารย์มีรายได้ส่งเสริมฐานะ และเป็นรายได้เข้ามหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานของอาจารย์เพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของอาจารย์ในระดับนานาชาติ

1.4 อธิการบดี

เป็นผู้รับผิดชอบ การบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย และเป็นกรรมการโดยตำแหน่งของสภามหาวิทยาลัย

คุณสมบัติของอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1. เป็นภิกษุ
2. จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีความรู้ทางธรรมเป็นอย่างดี
3. มีความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี
4. หาทุนอุดหนุนมหาวิทยาลัยได้มากและต่อเนื่อง
5. มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับนานาชาติ
6. มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นนานาชาติ
7. มีความสามารถในการประสานงานในระดับนานาชาติได้

1.5 รองอธิการบดี

ได้รับการแต่งตั้งจากสภามหาวิทยาลัย โดยการเสนอแนะของอธิการบดี หรือจากกรรมการสภามหาวิทยาลัย ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลงาน ฝ่ายต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

รองอธิการบดี อาจจะเป็นภิกษุหรือฆราวาสก็ได้ มีจำนวนเหมาะสมตามความจำเป็นของภาระงาน เช่น งานวิชาการงานบริหารทั่วไป งานกิจการนักศึกษา งานด้านต่างประเทศ งานวิจัยและพัฒนา งานจัดหาทุน งานพัฒนารายได้ งานชุมชนสัมพันธ์ และอาจมีงานวิทยาเขตได้ตามความจำเป็น

1.6 คณบดี

คณบดีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นภิกษุหรือฆราวาสก็ได้ มีจำนวนตามคณะวิชาที่จะเปิดสอน

1.7 องค์กรนักศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีองค์กรนักศึกษา ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในประเทศ และนักศึกษาต่างประเทศ และช่วยปกป้องรักษาลิทธิของนักศึกษา และเป็นส่วนสร้างเสริมวุฒิภาวะให้นักศึกษาด้วย มีตัวแทนนักศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการวินัยนักศึกษา

1.8 ความสัมพันธ์ต่อชุมชน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีการประสานความสัมพันธ์ต่อชุมชน ตามระบบการบริหาร คือมีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จากชุมชนที่มีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ ให้เข้าเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย และมีความสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติจาก งานเผยแผ่ศาสนาสู่ชุมชน การจัดประชุมและร่วมประชุมเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน ซึ่งเป็นภาวะการนำที่จะได้รับการสนับสนุนจากสังคม

2. หลักการของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หมายถึง ปรัชญา ค่านิยม วัตถุประสงค์ ภาระหน้าที่ กิจกรรม และวิธีดำเนินการ กฎหมายการจัดตั้งสถาบันและการวางแผนงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลที่ปรากฏแก่สังคม หลักการ ดังกล่าว มีองค์ประกอบที่เป็นรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ปรัชญา

ปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ คือ "ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก"

2.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีดังนี้

1. เป็นสถาบันศึกษาค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ด้านวิชาการพระพุทธศาสนา ของโลก
2. สอนวิชาการพระพุทธศาสนาให้แก่ภิกษุสามเณร เพื่อสร้างศาสนทายาท
3. บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม และแลกเปลี่ยนวิชาการกับ สถาบันนานาชาติ
4. อนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรม และเสริมสร้างอารยธรรมโลก

ข้อค้นพบสำหรับการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ว่า ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีอะไรบ้าง

2.3 ภารกิจ

ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีดังนี้

1. ให้การศึกษาแก่ภิกษุสามเณรจากทั่วโลก เพื่อสร้างศาสนทายาทที่มี คุณภาพสามารถเผยแผ่พระศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ศึกษาวิจัย ค้นคว้าพัฒนาองค์ความรู้ และใช้หลักพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานในการประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ให้ถูกต้องตรงตามหลักความเป็นจริงของธรรมชาติ
3. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักการดำเนินชีวิตตามพุทธธรรม เพื่อ สร้างความสุขให้แก่มนุษย์โลกให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ

4. บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม และแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างชาติ
5. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยการปฏิบัติกิจกรรมช่วยเหลือสังคมโลกร่วมกัน
6. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างความสัมพันธ์อันดีด้านวัฒนธรรมระหว่างชาติ

2.4 กฎหมายการจัดตั้งสถาบัน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ จำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เพื่อรับรองสถานภาพของมหาวิทยาลัย กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และกำหนดให้สามารถจัดตั้งกองทุน มูลนิธิ และพัฒนาจัดหารายได้เข้ามหาวิทยาลัยได้

2.5 การวางแผน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ควรเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การดูแลร่วมกันระหว่างรัฐและคณะสงฆ์ และมีแผนงานหลักด้านต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกัน และมีการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

2.5.1 แผนกลยุทธ์ ซึ่งจัดทำโดยสภามหาวิทยาลัยและกรรมการมหาวิทยาลัย มีดังนี้

1. แผนพัฒนามหาวิทยาลัย ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
2. แผนส่งเสริมพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมระหว่างชาติ

2.5.2 แผนปฏิบัติการ วางแผนโดยผู้บริหาร และปฏิบัติการโดยหน่วยงานย่อย

1. แผนจัดการศึกษา
2. แผนพัฒนาอาคารสถานที่
3. แผนพัฒนาวิชาการ
4. แผนงานกิจการนักศึกษา
5. แผนพัฒนาหลักสูตร
6. แผนพัฒนาอาจารย์และบุคลากร
7. แผนงานบริการสังคม

3. โปรแกรม ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หมายถึง การกระทำที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งการบริการ เพื่อให้เกิดผลผลิต ซึ่งได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล การบริการนักศึกษา

งานกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีรายละเอียดขององค์ประกอบด้านโปรแกรม ดังนี้

3.1 หลักสูตร

เปิดสอนระดับปริญญาตรีในระยะเริ่มต้น และมีแผนงานที่จะเปิดระดับบัณฑิตศึกษา ในโอกาสต่อไป หลักสูตรต้องสามารถตอบสนองความต้องการของคณะสงฆ์ ในการสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพ สอนองความต้องการของตัวพระนักศึกษาที่มาจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลก และสามารถสนองต่อความต้องการของชุมชน และสังคมโลก ด้านวิถีความเป็นอยู่ของชีวิตและความสงบสันติสุขของโลก

หลักสูตรที่ใช้จะเป็นภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษาที่ใช้แพร่หลายไปทั่วโลก และให้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งภาษา โดยเฉพาะภาษาที่เป็นแหล่งความรู้ ปฐมภูมิของพระพุทธศาสนา ลักษณะของหลักสูตรจะมีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถจัดโปรแกรมการเรียนได้หลายลักษณะ ภายใต้โครงสร้างหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสากล คือ มีวิชาพื้นฐาน วิชาหลักและวิชาเลือก ทั้งนี้ จะมีวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นวิชาแกนหลัก ลักษณะของเนื้อหาที่เป็นสาระรายวิชา ดังนี้

- หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
- การพัฒนาคนด้วยการศึกษาตามหลักไตรสิกขา
- การฝึกปฏิบัติสมาธิ ให้เกิดปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนา
- การฝึกชีวิตนักบวช
- การฝึกอุดมการณ์ช่วยเหลือสังคม
- การประยุกต์วิชาการไปใช้ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
- การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน
- การเชื่อมโยงวัฒนธรรมให้เกิดความเข้าใจดีต่อกัน
- การศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ

3.2 การจัดการเรียนการสอน

จัดการเรียนเป็น 2 ภาคการเรียน เรียนสัปดาห์ละ 5 วัน หยุดวันพระและวันอาทิตย์ บางวิชาลงทะเบียนในสถาบันอื่นได้ หรือเรียนในระบบทางไกล

- เน้นให้นักศึกษาฝึกค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเองมากกว่าเรียนในชั้น
- เน้นให้นักศึกษาให้ฝึกปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอยู่เป็นนิจ เพื่อสร้างชีวิตนักบวชที่ดีและสร้างอุดมการณ์ช่วยเหลือสังคม
- จัดให้นักศึกษาอยู่หอพัก เพื่อเรียนรู้ทั้งการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นหมู่คณะ และมีเวลาฝึกชีวิตนักบวชที่ต้องอยู่อย่างสมณะได้เต็มที่

3.3 การวัดผลการเรียนการสอน

ใช้ระบบการวัดผลที่สามารถปรับให้เข้ากับสถาบันอื่น ๆ ได้ และหาเกณฑ์

มาตรฐานในการวัดผลด้านการปฏิบัติธรรม

3.4 การบริการนักศึกษา

มีหน่วยบริการนักศึกษาต่างชาติ ทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษาต่างชาติ ที่เดินทางเข้า-ออกประเทศ และนักศึกษาไทยที่จะเดินทางออกนอกประเทศ ด้านเอกสารและการขออนุญาต ตลอดจนการจัดหาทุนเล่าเรียนให้แก่นักศึกษาที่มีความ จำเป็น

มีศูนย์นักศึกษา (Student Union) ซึ่งจัดบริการด้านต่าง ๆ ที่นักศึกษา ดำเนินการเองหรือร่วมกับมหาวิทยาลัยเช่น จัดหอพักให้สำหรับนักศึกษาทุกคน โรงอาหาร ศูนย์หนังสือ ห้องสนทนาการ และอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ

3.5 งานกิจการนักศึกษา

นอกจากจะมีรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ดูแลงานด้านนี้แล้ว การ ดำเนินการของนักศึกษาจะให้ปกครองดูแลตนเอง

มีแผนปฏิบัติงานกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ

มีการประชุมนิเทศนักศึกษาใหม่ และนักศึกษาต่างชาติ

มีการปัจฉิมนิเทศนักศึกษาที่จบการศึกษาและการติดตามการปฏิบัติงาน ของบัณฑิต

4. ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หมายถึงตัวป้อนต่าง ๆ ที่ทำให้กิจการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ดำเนินการไปได้ ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรเจ้าหน้าที่ งบประมาณ นักศึกษา ทรัพยากรการเรียนการสอน เช่น อาคาร สถานที่ ห้องสมุด เป็นต้น

องค์ประกอบของทรัพยากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีดังต่อไปนี้

4.1 อาจารย์

อาจารย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เป็นพระสงฆ์ หรือฆราวาสก็ได้ ถ้าเป็นฆราวาสต้องเคยบวชเรียนมาแล้ว สำหรับอาจารย์สตรี นอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ และประสบการณ์ตามคุณสมบัติของอาจารย์แล้ว ยังต้องเป็นผู้มีจรรยาบรรณเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

ค่าตอบแทนรายเดือนระหว่างพระกับฆราวาส ควรจะแตกต่างกันและมี ระเบียบที่ชัดเจน ตลอดจนมีระเบียบการแลกเปลี่ยน ศึกษา ดูงานระหว่างประเทศที่ชัดเจน รัดกุม

คุณสมบัติของอาจารย์

1. มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบนานาชาติได้ คือ มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ ใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้คล่องแคล่ว
2. มีความเชื่อมั่นในศาสนา มีทัศนคติที่ดีต่องานนานาชาติ และมีโลกทัศน์กว้างไกล
3. มีทักษะในงานวิจัยสูง

4.2 บุคลากรเจ้าหน้าที่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แบ่งบุคลากรเจ้าหน้าที่เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ และกลุ่มเจ้าหน้าที่

บุคลากรทุกกลุ่มมีความพร้อม ที่จะสู่ระบบการศึกษานานาชาติ คือ ความรู้ทางภาษาต่างประเทศดี มีความสามารถในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารทางคอมพิวเตอร์ได้ มีความเชื่อมั่นศรัทธาในศาสนา มีความเข้าใจตรงกันในจุดมุ่งหมายและภารกิจของมหาวิทยาลัย มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการศึกษานานาชาติ ทางมหาวิทยาลัยมีแผนงานพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

4.3 งบประมาณ

แหล่งที่มาของงบประมาณใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย มาจากรัฐบาลให้บอุดหนุนมาบางส่วน สมทบกับงบศาสนสมบัติกลาง โดยมีกองทุนมูลนิธิที่ทางมหาวิทยาลัยตั้งขึ้นสำหรับนํารายได้มาช่วยพัฒนามหาวิทยาลัย

4.4 ทรัพยากรการเรียนการสอน

อาคารสถานที่

มีสำนักงานบริการนักศึกษาแห่งชาติ

มีอาคารศูนย์นักศึกษาที่มีความพร้อมในด้านการจัดบริการหอพัก ศูนย์หนังสือ ห้องสนทนา การ ห้องอาหาร และจัดเป็นศูนย์การเรียน

ต้องผลิตตำราอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและการเผยแพร่พระพุทธรศาสนา เป็นหลายภาษา ให้เรียนรู้กันแพร่หลายทั่วโลก

มีห้องปฏิบัติการภาษาต่างประเทศ

ห้องสมุด จัดระบบอินเทอร์เน็ต และมีการสืบค้นด้วย ระบบคอมพิวเตอร์ และการบริการที่สะดวกรวดเร็ว

4.5 นักศึกษา

นักศึกษาเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจากทั่วโลกมาเรียนร่วมกัน จึงต้องมีความพร้อมในเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาาระบบ

นานาชาติ

นักศึกษาที่มีความตั้งใจใช้ชีวิตนักบวชเพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดี

5. โครงสร้างภายในของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการที่กำหนดขึ้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยดำเนินการและดำรงอยู่ได้ เช่น การแบ่งองค์กรภายใน สายการบังคับบัญชา คณะกรรมการต่าง ๆ หน่วยงานสำคัญ ๆ และกฎระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ภายในมหาวิทยาลัย รายละเอียดขององค์ประกอบ โครงสร้างภายใน มีดังต่อไปนี้

5.1 การจัดองค์การภายใน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง เป็นองค์กรขนาดเล็ก มีสภาพมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มีอธิการบดีทำหน้าที่บริหารตามนโยบาย มีคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยทำหน้าที่บริหารงานด้านวิชาการ มีรองอธิการบดี ช่วยแบ่งงานดูแลฝ่ายต่าง ๆ อาจมีวิทยาเขตได้ การดำเนินงานมีลักษณะกระจายอำนาจให้ทุกส่วนสามารถตัดสินใจเบ็ดเสร็จภายในงานรับผิดชอบของตนเอง มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติเป็นหน่วยงานอิสระ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลนโยบายหลัก ๆ และรับบอุดหนุนบางส่วนจากรัฐบาล และคณะสงฆ์

5.2 คณะกรรมการคณะต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีคณะกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อช่วยดูแลให้กิจการพิเศษของมหาวิทยาลัยดำเนินการไปได้ นอกเหนือจากงานตามสายงานปกติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ คือ

- กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย
- กรรมการหอพักนักศึกษาระหว่างชาติ
- กรรมการจัดหาทุน
- กรรมการวิชาการ
- กรรมการประจำคณะ

5.3 งานด้านต่างประเทศ

มีหน่วยงานพิเศษด้านการต่างประเทศ มีคณะกรรมการฝ่ายต่างประเทศ ทำหน้าที่ดูแลติดต่อมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อร่วมมือดำเนินกิจการต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น โครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์/นักศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรนานาชาติ การศึกษาดูงาน จัดประชุมสัมมนา และร่วมมือแก้ไขปัญหาในระดับนานาชาติ

5.4 กฎระเบียบข้อบังคับภายใน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีลักษณะพิเศษของการมีนักศึกษาเป็นพระ

สงฆ์ และผู้ปฏิบัติงานมีทั้งพระสงฆ์และฆราวาส จึงต้องมีกฎระเบียบเพิ่มเติมเป็นพิเศษ คือ ระเบียบการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส ระเบียบค่าตอบแทนบุคลากร ระเบียบการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนทางวิชาการ และระเบียบสวัสดิการ

นอกจากนี้ ต้องมีการจัดทำกรแบ่งสายงาน และรายละเอียดของงาน (Job Description) ในแต่ละส่วนอย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ สำหรับการตอบคำถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 ว่า การดำเนินงานตามรูปแบบ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทยมีความเป็นไปได้ มากน้อยเพียงใด

จากการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ไปดำเนินการจริง โดยอิงผู้ทรงคุณวุฒินั้น ผู้วิจัยได้นำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ แปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ความชำนาญด้านการอุดมศึกษาที่มา ประชุมที่กรุงลิสบอน ซึ่งมีความเต็มใจที่จะช่วยตรวจสอบให้ จำนวน 28 ท่าน พบว่า ผู้ทรง คุณวุฒิ เกินกว่าร้อยละ 71 เห็นว่ารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ในขอบเขตทั้ง 5 ด้าน ที่เสนอไปนั้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปดำเนินการจริง โดยให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละด้านมาตามสมควร (รายละเอียดปรากฏอยู่ตามตารางที่ 4.10)

ข้อค้นพบ สำหรับการตอบคำถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 4 ว่า มีแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน ให้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติได้ อย่างไร

ผลการเปรียบเทียบ รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย กับสภาพ มหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นนานาชาติ ดังนี้

1. ภาวะการนำ

1.1 สภามหาวิทยาลัยสงฆ์

มหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ควรกำหนดคุณสมบัติของกรรมการสภามหาวิทยาลัย กำหนดหน้าที่ และการได้มาซึ่งกรรมการให้ชัดเจน และเกณฑ์ที่กว้างขวาง หลากหลาย ในลักษณะที่มีความเป็นนานาชาติ ตามแบบอย่างมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ซึ่งเป็นผลจากการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้กรรมการสภาที่มีความสามารถทำหน้าที่ได้ เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในมหาวิทยาลัย

1.2 มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรจัดให้มีสภาคณาจารย์ และสภาวิชาการ เพื่อให้ เป็นไปตามระบบสากล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของคณาจารย์โดยตรง และความเป็นอิสระทาง วิชาการ

1.3 มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรกำหนดคุณสมบัติของตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ตลอดจนหัวหน้าภาควิชา ไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นลักษณะความเป็นนานาชาติ ทั้งในเชิงทัศนคติ และการปรับเปลี่ยนพัฒนาความรู้ของตัวบุคลากรเอง

1.4 เพิ่มภาระหน้าที่รับผิดชอบให้องค์กรนักศึกษาให้มีความพร้อมและมีทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนสถาบันไปสู่ความเป็นนานาชาติ

1.5 ความสัมพันธ์ของชุมชน มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรปรับเปลี่ยนบทบาทในการให้บริการ ความรู้แก่ประชาชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการปรับทัศนคติให้เข้าหาและบริการชุมชนมากขึ้น

2. หลักการ

2.1 มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรกำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีความหมายที่เป็นสากล และเข้าใจได้ง่าย เช่นเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจต้องระบุให้ชัดเจนในเรื่องของบทบาทที่เป็นสากล

2.2 มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรเพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ ภารกิจ ในพระราชบัญญัติรับรองมหาวิทยาลัยที่กำลังดำเนินการอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรให้มีข้อความที่กว้างขวางครอบคลุมความเป็นนานาชาติด้วย

2.3 มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรเตรียมกำหนดแผนการพัฒนามหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับความเป็นนานาชาติ โดยปรับปรุงระบบการบริหารภายในให้เป็นอิสระมากขึ้นในระดับวิทยาเขต และองค์กรบริหารภายใน ทั้งนี้ ระบบบริหารของมหาวิทยาลัยเองเป็นอิสระจากส่วนราชการแล้ว สามารถกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในขึ้นใช้ตัวเอง

3. โปรแกรม

มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อจัดทำโครงการแลกเปลี่ยน อาจารย์ นิสิต ตลอดจนการปรับหลักสูตรระบบการเรียนการสอน การวัดผล ให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ง่ายขึ้น และฝึกนิสิต อาจารย์ และบุคลากรให้เตรียมตัวพร้อมที่จะไปต่างประเทศได้ ทั้งนี้ ต้องไม่ลืมวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ที่จะผลิตศาสนทายาททางพระพุทธศาสนา การบริการนักศึกษาและองค์กรนักศึกษานั้น มหาวิทยาลัยต้องจัดเตรียมหน่วยงานบริการนักศึกษาภายหลังที่พร้อมจะรับนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนได้

4. ทรัพยากร

4.1 มหาวิทยาลัยต้องเตรียมอาจารย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้มีความพร้อม และมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าสู่ระบบนานาชาติ เตรียมจัดระเบียบสวัสดิการ การปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมรับบุคลากรจากต่างชาติเข้ามาร่วมงาน เช่นเดียวกับบุคลากรอื่น ๆ

4.2 ทรัพยากรการเรียน อาคารสถานที่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรย้ายที่ทำการเดิม

ไปสร้างในที่ดินแปลงใหม่ ที่มีความกว้างขวาง เหมาะสมเท่าที่เป็นอยู่

4.3 ในส่วนนักศึกษาจะต้องเตรียมตัวในเรื่องของภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานให้คล่องแคล่วก่อนเข้ามาศึกษาในหลักสูตรนานาชาติ

5. โครงสร้างภายใน

นอกจากจะจัดตั้งสภาคณาจารย์และสภาวิชาการ เพิ่มขึ้นแล้ว มหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรเพิ่มกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อศึกษาเตรียมงาน ปรับปรุง โครงสร้างภายใน อีกทั้งระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นนานาชาติ โดยผู้รับผิดชอบงานด้านต่างประเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการติดต่อกับสถาบันในต่างประเทศ ได้เป็นอย่างดี

การอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำการวิจัยหารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย นี้ ทำให้เกิดภาพปรากฏยืนยันความจริงว่าบุคคลหลายฝ่ายให้ความสนใจในเรื่องศาสนา ตั้งแต่บุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ข้าราชการในกรมการศาสนาและในกระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป นอกจากนี้ นักการอุดมศึกษาในต่างประเทศที่ได้พบในงานประชุมนานาชาติมีความสนใจในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก มีการซักถามในรายละเอียด และบางท่านได้เสนอตัวว่ายินดีให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับงานวิชาการ และงานอื่น ๆ

ก. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

จากข้อค้นพบที่ได้รายงานไว้ในเบื้องต้น สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านภาวะการนำ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ พบว่ากลุ่มบุคคลที่เป็นผู้บริหาร และคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีกรรมการสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ สภาคณาจารย์ สภาวิชาการ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี เช่นเดียวกับองค์ประกอบมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป ตามทฤษฎีของโนลส์ (Knowles, 1970) เช่นเดียวกับหน้าที่ของผู้บริหารและคณะกรรมการในตำแหน่งต่าง ๆ ยกเว้นแต่ว่าในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง พระพุทธศาสนา จึงต้องการกรรมการ หรือบุคลากรส่วนใหญ่ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีข้อแตกต่างในด้านกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งมีทั้ง กรรมการที่เป็นพระสงฆ์ และเป็นคฤหัสถ์ ปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนคุณสมบัติพิเศษของบุคลากรนั้นต้องมีทัศนคติที่ดีต่องานด้านศาสนา และมีความศรัทธาเชื่อมั่นในศาสนาอย่างเต็มที่ ซึ่งตรงกับที่ ริชชาร์ด (Richard, 1993) กล่าวว่า

กลุ่มผู้บริหารระดับสูง ต้องมีความรู้เฉพาะทางทั้งด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการสรุปข้อคิดเห็นของสถาบันการศึกษาแห่งชาติ ของอเมริกา (National Institute of Education, 1984) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารและกรรมการต้องมีความชำนาญพิเศษในการนี้ พระภิกษุจะมีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาดีกว่าคฤหัสถ์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดอุดมการณ์ตรงกันในการสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพให้แก่คณะสงฆ์

กรณีที่ถูกกล่าวว่าเป็นสตรี ฝ่ายพระสงฆ์จะระมัดระวังเป็นพิเศษว่าให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นจริง ๆ กรณีขาดแคลนอาจารย์ในสาขาวิชานั้นจึงยอมให้มีได้ เนื่องจากในวินัยของพระสงฆ์ ห้ามพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสตรี แต่จากการที่พระพุทธศาสนามีความเป็นประชาธิปไตยมาก (ประชุมสุข อาชวอำรุง, 2536) จึงปรากฏผลให้เห็นว่า สตรีมีสิทธิเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งถือว่าเป็นการสนับสนุนคำประกาศทางเลือก โคเปนเฮเกน (จดหมายข่าวองค์การพัฒนาเอกชน, 2538) ที่เรียกร้องให้สตรีมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีความเท่าเทียมในโครงสร้างอำนาจต่าง ๆ ตลอดจนการตัดสินใจทุกระดับ

กรณีอธิการบดี ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติต้องเป็นภิกษุเท่านั้นเนื่องจากมีบุคลากรในสายบังคับบัญชาเป็นพระภิกษุมาก ผู้บังคับบัญชาจึงเป็นภิกษุซึ่งเหมาะสมกว่าการให้คฤหัสถ์เป็นผู้บังคับบัญชาพระ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2535

คุณสมบัติของอธิการบดีที่ระบุว่าต้องเป็นผู้มีความสามารถประสานความร่วมมือในระดับนานาชาติได้นั้น จะทำให้เกิดความร่วมมือ ที่ดีทั้งทางวิชาการและทางเศรษฐกิจ (Reyes and twombly, 1990) อีกประการหนึ่ง ความสามารถในการประสานงานนั้นจะต่อมหมายความร่วมมือไปถึงการเป็นผู้นำกลุ่ม ที่คอยให้คำแนะนำ บำรุงขวัญด้านสวัสดิการให้แก่บุคลากรในบังคับบัญชา และคิดปรับปรุงพัฒนามหาวิทยาลัยอยู่เสมอด้วย (สำนักนโยบายและแผน, 2538)

องค์การนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ตามที่ อีเมอร์สัน (Emerson, 1993) แนะนำไว้จึงต้องมีหน่วยบริการศึกษานานาชาติ คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกทักษะให้ผู้เรียนต่างชาติ นอกจากนี้จะเป็นหน่วยงานที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน และสร้างความสามัคคี ระหว่างศึกษานานาชาติที่มาอยู่ร่วมกันได้ ความคุ้นเคยสนิทสนมกันทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกฝนเพิ่มพูนวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาด้วย การปฏิบัติงานจริง ตามที่ อาร์ดรีย์ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การก่อตั้งองค์การจะทำให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานสำเร็จลงได้ดี การทำงานร่วมกันจะเกิดการประนีประนอม รู้จักระเบียบวินัย และเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมมากกว่าความต้องการส่วนตัว (Ardrey, 1990)

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เน้นที่การสร้างศาสนทายาท คือทศพยากรมนุษย์ที่เป็นนักบวช ซึ่ง เอนทวิสเทอร์น (Entwistle, 1993) เห็นว่าการสร้างทศพยากรมนุษย์มีความ

สำคัญกว่าการสร้างทรัพยากรทางวัตถุ ดังนั้น การสร้างศาสนทายาทซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้วสำหรับมหาวิทยาลัยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา และเป็นจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยมาตั้งแต่ต้น ตามปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงดำริเริ่มตั้งมหาวิทยาลัย (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521)

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการสภา ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลทำนุบำรุงมหาวิทยาลัย ตรงตามข้อเสนอแนะของ รีเยส และ ซอมส์บี (Reyes and Twombly, 1996) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยควรมีความสัมพันธ์ต่อชุมชน ทั้งด้านวิชาการ ด้านเศรษฐกิจ และด้านความต้องการจากชุมชน

2. หลักการของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

ปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติกำหนดได้ว่า

"ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก" นั้น มีความเหมาะสมดีเนื่องจากเป็นพุทธสุภาษิตจากภาษาบาลีว่า ปญญา โลกสุมิ ปชโชโต. ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาทางพุทธศาสนา เน้นที่ไตรสิกขา (พระธรรมปิฎก, 2531) คือ เมื่อทุกคนมีปัญญา ที่ได้จากการศึกษาที่ถูกต้อง ก็จะสามารถสร้างความสุขให้แก่ชีวิต โดยการไม่เบียดเบียนผู้อื่น ถ้าเป็นเช่นนี้ได้ทั้งหมด สันติภาพก็จะเกิดขึ้นในสังคม จากวงแคบไปสู่สังคมระดับโลก เมื่อนั้นโลกก็จะมีแต่ความสว่างสดใส ไม่อุมายเป็นยุคมืด จึงนับได้ว่า ปัญญาดีของมนุษย์ที่ฝึกดีแล้ว จะเป็นแสงสว่างให้แก่โลกได้ สอดคล้องกับคำสอนของท่านพระธรรมปิฎก และเรื่องการศึกษาที่เน้นด้านความดี สติปัญญา และกระบวนการสร้างปัญญาให้ควบคู่ไปกับการรับผิดชอบ (ไพฑูริย์, 2538)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่ปรากฏจะช่วยเสริมข้อมูลการกำหนดแนวทางวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 8 ที่พูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษหน้าว่า พุทธปรัชญาจะมีบทบาทเป็นปรัชญาหลักของการศึกษาไทย (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, 2538)

การวางแผนภายในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ซึ่งดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐและคณะสงฆ์จะทำให้เกิดความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดความเหมาะสมในการทำงานที่อยู่ในภาวะแห่งความผันผวนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของสังคม ตรงตามที่แฮนคอมป์และนอร์แมน เสนอไว้ (Handscombe and Norman, 1993.)

วัตถุประสงค์และภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เน้นที่การสร้างกิจการนานาชาติ ที่ต้องส่งเสริมขึ้นในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตรงกับความคิดเป็นของ ไพฑูริย์สินลวรัตน์ (ไพฑูริย์, 2538) และ วีระ บำรุงรักษา กล่าวไว้ในแผนการศึกษาศาสนาและ

วัฒนธรรมว่า ในอนาคตจะเกิดสังคมที่มีวัฒนธรรมสากล ซึ่งมาจากสังคมนานาชาติและจะมีการเสริมสร้างเอกลักษณ์กลุ่ม และวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองขึ้น (วีระ บำรุงรักษ์, 2538)

ในกฎหมายการจัดตั้งสถาบัน ที่กล่าวถึงการมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ กำหนดบทบาทการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ที่เป็นอิสระจากระบบราชการ นั้น เป็นการถูกต้องแล้ว เพราะแนวโน้มของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย จะเป็นอิสระมากขึ้นจากระบบราชการ ตรงกับที่ เคอร์ทนี วิเคราะห์ไว้ (Courtney, 2538)

3. โปรแกรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

หลักสูตรที่จัดให้พระนักศึกษาเรียนนั้น เน้นที่วิชาการพระพุทธศาสนา การฝึกปฏิบัติสมาธิให้เกิดปัญญาตามแนวทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นการฝึกชีวิตนักบวช และอุดมการณ์ช่วยเหลือสังคม ก็ตรงตามแนวทางการฝึกบาทหลวงทางคริสตศาสนา (สถาบันแสงธรรม, 2535) การเน้นเฉพาะพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสตร์เฉพาะทาง เป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ตามหลักการศาสตร์เฉพาะทางของสถาบันที่รัสซิโอและเนฟเฟอร์ ให้แนวทางไว้ว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จะมีจุดเน้นในภารกิจที่แตกต่างกัน ทำให้การจัดหลักสูตรแตกต่างกันไปด้วย (Ruscio and Pfeffer, 1984) การจัดหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นสูงจะเอื้ออำนวยประโยชน์อย่างกว้างขวางให้แก่นักศึกษา ตามที่การ์ดเนอร์ (Gardiner, 1987) ได้อธิบายไว้ว่า หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น จะทำให้อาจารย์และนักศึกษาจัดเวลา และวางแผนเป้าหมายในการศึกษาร่วมกันได้ ทั้งนี้ จะต้องดูแลประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมให้ใกล้เคียงกับสถาบันอื่น ๆ

การจัดกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ต้องมีความเป็นพิเศษกว่าสถาบันอื่น ๆ เพราะนักศึกษาเป็นพระ ที่มีขอบเขตของกิจกรรมที่ไม่เน้นหนักไปในบทบาททางการเมือง และการแสดงพฤติกรรม เช่น นักศึกษาของมหาวิทยาลัยปกติ เพราะมีพระวินัยกำกับเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมให้พระนักศึกษายังมีความจำเป็นอยู่ ตามความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ที่มีคุณค่า จะเกิดขึ้นได้ นอกเหนือจากกิจกรรมในห้องเรียน จึงควรจัดสถานการณ์ของกิจกรรมนักศึกษา ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Camegie, 1973) กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ได้แก่ กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมอภิปรายธรรม การบูชาวิไลชนาธรรม การเสนอผลงานวิจัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องจัดกิจกรรมนักศึกษา โดยสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ปรัชญา ค่านิยมของมหาวิทยาลัย (เรื่องเดียวกัน, 1973)

4. ทรัพยากร

อาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยมาก การมีแผนพัฒนาอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่ดี ตรงตามความเห็นของเอนทวิสเทอร์น (Entwistle, 1993) การมีระเบียบปฏิบัติ

เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน อาจารย์บุคลากร ระหว่างมหาวิทยาลัย ระหว่างชาติ ก็เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์และบุคลากร

เกี่ยวกับการ เลือกสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยและการสร้างอาคารสถานที่นั้น ควรต้องเลือกหาสถานที่ ซึ่งมีที่ดินกว้างขวางเพียงพอ จัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น มีที่ดินเหลือพอที่จะใช้จัดหาประโยชน์เพื่อนำรายได้เข้าบำรุงมหาวิทยาลัย สำหรับส่วนประกอบอื่น ๆ นั้น ทั้ง เอนทวิสเทอร์น (Entwistle, 1993) และ โนลส์ (Knowles, 1992) มีความเห็นเหมือนกันว่าการเลือกสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัย ควรคำนึงถึงความใกล้เคียง ชุมชนวิชาการ และสามารถเข้าถึงภูมิปัญญา ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษาเป็นหลัก และในเรื่องอาคารสถานที่ นั้น ควรต้องแยกประเภทอาคารเป็นอาคารเดี่ยว อาคารใช้ส่วนรวม การบริการภายในอาคาร การวางแผนเพื่อการบำรุงรักษา ตลอดจนงบประมาณสนับสนุน

นอกจากนี้ ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดงบประมาณและการวางแผนในอนาคตด้วย เนื่องจาก มหาวิทยาลัยสงฆ์ มีแผนการไว้ว่าจะเปิดระดับบัณฑิตวิทยาลัยต่อไป เมื่อ การศึกษาระดับปริญญาตรีดำเนินการไปได้ดี และงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลจะเป็นบุดหนุนเพียงบางส่วน จึงจำเป็นต้องเตรียมการจัดตั้งกองทุนให้ เกิดขึ้นโดยเร็วที่สุดเพื่อระดมทุนมาใช้ให้เพียงพอต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังนั้น ข้อคิดเห็นของ เชฟฟรีย์ (Chaffee, 1995) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดงบประมาณและการวางแผนอนาคต จึงมีประโยชน์มาก นอกจากนี้ ควรจะทำตามที่ เบรนแนน (Brennan, 1993) แนะนำว่าควรมีการจัดงบประมาณร้อยละ 5-7 ของงบประมาณอุดหนุนมหาวิทยาลัยมาใช้เพื่อการประเมินผลงานของสถาบัน

การผลิตตำราอุปกรณ์การเรียนการสอน และการเผยแพร่หลักวิชาการพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีอยู่น้อย (ผลการสัมมนา บุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์, 2536) จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติจะต้องถือเป็นงาน จำเป็นต้องผลิตตำราอุปกรณ์สื่อการสอนและเผยแพร่ ด้านนี้ ให้แพร่หลายมากขึ้นไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทางหนึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางพุทธศาสนาให้แก่ผู้สนใจ และอีกทางหนึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติได้โดยตรง

สำนักงานบริการนักศึกษาต่างชาติ เป็นหน่วยงานที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เพราะนักศึกษาจากต่างชาติที่ไม่มีความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมและระเบียบตามกฎหมายคนเข้าเมือง จะได้มีที่สำหรับให้คำปรึกษาและคอยช่วยเหลือ ซึ่งเป็นผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีของอีเมอร์สัน (Emerson, 1993) ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างหน่วยบริการนักศึกษาต่างชาติ

5. โครงสร้างภายใน

การจัดองค์การบริหารภายในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติได้จัดองค์การบริหารแบบมหาวิทยาลัยเฉพาะทางขนาดเล็ก ซึ่งมีผลทำให้บุคลากรที่เป็นส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น การบริหารงานภายในองค์กร นอกจากจะดำเนินการตามระบบแล้ว ยังจะเกิดมีระบบความใกล้ชิดส่วนบุคคลเข้ามาด้วย ซึ่งการคัดเลือกผู้ร่วมงานมาเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย จึงต้องทำอย่างรอบคอบจึงจะเกิดผลดี คือให้ผูมีส่วนร่วมใกล้ชิดกันในการบริหาร ตามที่สถาบันทางการศึกษานานาชาติพูดถึง ได้แก่ กลุ่มบุคลากรด้านอาจารย์ ผู้สอน ผู้บริหาร อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี และหัวหน้าภาควิชา (National Institute of Education, 1984)

ดังนั้น เรื่องที่ควรจะต้องพิจารณาในการบริหารงานภายในองค์กร ระหว่างบุคลากรที่เป็นพระภิกษุและคฤหัสถ์ ปฏิบัติงานร่วมกัน คือ สายการบังคับบัญชา รูปแบบที่เหมาะสม บทบาทของบุคลากรที่มีส่วนร่วม ทรัพยากรที่จะนำมาใช้ มาตรฐานการทำงาน หลักระเบียบการดำเนินงานต่าง ๆ ตารางกำหนดเวลาการทำงาน ค่าตอบแทน ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ

ข. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ จากข้อค้นพบ อภิปรายผลได้ว่า

ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ จะให้การศึกษาแก่ภิกษุสามเณรจากทั่วโลก ไม่จำกัดว่าเป็นชาติใดๆ ไม่กีดกันเรื่องผิวพรรณ เชื้อชาติ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชากรตัวแทนจากทุกทวีป ทุกประเทศได้มีโอกาสศึกษาหลักการทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นศาสนทายาท นำหลักธรรมไปช่วยเผยแผ่ในประเทศของตน ให้ประชาชนมีหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเป็นแบบแผนเดียวกัน ความสงบสุขและสันติภาพก็จะเกิดขึ้นตามมา

ภารกิจในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย องค์ความรู้โดยใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการประยุกต์ศาสตร์ต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมนั้น เนื่องจากว่าสภาพในปัจจุบัน ศาสตร์แต่ละศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าลึกเข้าไปในแนวของตน แยกส่วนออกไปเป็นของตนเองอย่างเด็ดขาด อิสระไม่ขึ้นกับศาสตร์อื่น ๆ ดังนั้นการประสานสัมพันธ์ จึงมองไม่เห็นเป็นภาพขององค์รวม แต่แท้ที่จริงแล้ว ศาสตร์แต่ละสาขาต่างก็เกิดจากสภาพเป็นจริงตามธรรมชาติที่ประยุกต์ปรุงแต่งกันขึ้นมาทั้งสิ้น ตรงกับหลักการของพระพุทธศาสนาที่ได้ค้นพบ รวบรวมไว้ให้เห็นจริงนานมาแล้ว ดังนั้นเพื่อพิสูจน์ให้เห็นจริงในหลักดังกล่าว จึงต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ โดยใช้หลักพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน และผลประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มเติมขึ้นมา คือ คุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาจะครอบคลุมให้ศาสตร์ทางการศึกษาเป็นศาสตร์ที่สอนให้คนเห็นคุณค่าความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น ศึกษาเพื่อความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดี

มีความสุขโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ศาสตร์สาขาเศรษฐศาสตร์ จะเป็นศาสตร์ที่ไม่มุ่งแต่การค้าขายเพื่อเอากำไร เอาเปรียบสังคมอีกต่อไป จะเป็นศาสตร์แห่งการแลกเปลี่ยนที่มีแต่ความยุติธรรม โดยยึดเอาความผาสุกเป็นหลัก ศาสตร์ทางการเมืองก็จะเป็นศาสตร์เพื่อความสงบสุขของบ้านเมืองและประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่ศาสตร์แห่งการแสวงหาอำนาจของชนชั้นผู้นำแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไป

การส่งเสริมหลักการแห่งพระพุทธศาสนาไปได้กว้างขวางเพียงใด ก็เท่ากับเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหลักการดำเนินชีวิตตามความจริงแห่งพุทธธรรมของธรรมชาติมากขึ้นเท่านั้น เป็นการสร้างความสุขให้แก่มนุษยโลกให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ต้องเร่งดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างสถาบันหน่วยงาน องค์กรการศึกษาทั่วโลกอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งจัดส่งบุคลากร อาจารย์ นักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรม ช่วยเหลือสาธารณกุศล ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศและระดับโลก อยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ยังต้องนำวัฒนธรรมในท้องถิ่นออกเผยแพร่ให้ชนชาวโลกได้รู้จักสภาพของประเทศไทย พร้อม ๆ กับรับรู้วัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่กันและกัน

ค. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติไปดำเนินการจริง

จากข้อค้นพบ แสดงผลว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าร้อยละ 71 เห็นว่า ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติไปดำเนินการจริง แม้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 28 ท่าน อาจจะมีบางท่านที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาไม่มากพอก็ตาม แต่ทุกท่าน ก็เป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของพระพุทธศาสนา มาก เนื่องจากได้เข้ามาร่วมสัมมนา ในครั้งนี้ด้วยความเต็มใจ และในขณะที่ผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ต่อที่ประชุม นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้ซักถามในประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น หลักการของพระพุทธศาสนา วิธีการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น และผู้วิจัยได้ตอบข้อซักถามจนเป็นที่พอใจ ประเด็นในการพิจารณาจึงเน้นหนักไปที่รูปแบบของมหาวิทยาลัย ว่า มีองค์ประกอบครบถ้วน เพียงพอ ตรงตามทฤษฎี หลักการอุดมศึกษาหรือไม่ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนมากเห็นว่าความเป็นไปได้ที่จะนำไปดำเนินการจริง อีกทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ เช่นการมีสภาวิชาการ ที่ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการจัดสรรงานให้คณาจารย์ การดูแลผลประโยชน์ทางวิชาการให้แก่มหาวิทยาลัย เป็นต้น

จึงเป็นที่มั่นใจได้ในระดับหนึ่งว่า รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติที่เสนอขึ้นนี้ สามารถนำไปนำการได้

ง. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน สู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ อภิปรายผลได้ว่า

เนื่องจากสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย กรรมการสภาโดยตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยอธิการบดี รองอธิการบดี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็น พระสงฆ์ผู้สูงอายุ เป็นส่วนมาก ซึ่งทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน จึงมีข้อเสนอแนะให้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการสภา ให้ชัดเจน ในเรื่องของการให้มีเกษียณอายุงานและจากผลการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้เกษียณที่อายุ 60 ปี และควรกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ควรให้มีหลากหลายมากกว่านี้ ควรพิจารณาจาก มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาเพิ่มเติมหลาย ๆ ท่าน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในกระบวนการคิด และการแลกเปลี่ยนเชิงบริหาร และวิชาการไปด้วยในตัว

เช่นเกี่ยวกับ ควรมีสภาวิชาการ แทนคณะกรรมการบริหารวิชาการ เพราะจะได้กรรมการของสภาที่มาจากที่ต่าง ๆ ได้มากกว่ากรรมการบริหารที่คัดเลือกจากบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ความกว้างขวางและความหลากหลายจะมีมากกว่า

อีกประการหนึ่งคุณสมบัติของผู้บริหาร ในแต่ละระดับของมหาวิทยาลัยนั้น นอกจากจะมีความรู้ ทางพุทธศาสนา และศาสตร์ เฉพาะทางที่สอนดีแล้ว ควรต้องมีความรู้ด้านการบริหารที่ดีพอด้วย และโดยเฉพาะ ความรู้ด้านการบริหารการอุดมศึกษา เพราะเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานมหาวิทยาลัย เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ไม่มีท่านใดจบมาทางการบริหารงานอุดมศึกษาเลย ส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์ที่ได้จากสถาบันที่ตนเองศึกษามา และดูรูปแบบจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยเฉพาะของรัฐบาลเป็นหลัก จึงได้มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาความรู้และทัศนคติแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัย ให้มีความเป็นนานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะอธิการบดี ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงาน ต้องเป็นผู้นำในการติดต่อประสานสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาองค์กรในต่างประเทศให้มากขึ้น รวมทั้งต้องมีความสามารถในการหาทุนมาอุดหนุนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในทุกรูปแบบ

เกี่ยวกับ หลักการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งแต่เดิมนั้น ปรัชญาของมหาวิทยาลัยปรากฏอยู่ใน ตราลัญญ์ลักษณะของมหาวิทยาลัย คือ "ปัญญา โลกสุมิ ปชฺโชโต" แต่ไม่ได้นำมาเขียนบอกว่าเป็นปรัชญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจไม่ถูกต้องไขว้เขวไป แม้แต่บุคลากรของมหาวิทยาลัยเอง ส่วนใหญ่จะไม่มีใครทราบว่ามหาวิทยาลัยมีปรัชญาเป็นของตนเอง

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ต้องการให้การศึกษาก่อคุณุศล นอกเหนือไปจากพระภิกษุ นั้นเป็นเรื่องดี ควรกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และภาระหน้าที่ให้ชัดเจน เพราะจะทำให้การศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีความกว้างขวางออกไปได้อีกไม่จำกัดแควดวงเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้ ยิ่งจะทำให้นักศึกษาจากต่างชาติ

เข้ามาเรียนได้มากขึ้น ความเป็นนานาชาติจากนักศึกษาเยอรมันเกิดขึ้นด้วย

สืบเนื่องจากการจะเปิดรับนักศึกษาที่เป็นคฤหัสถ์เข้ามาเรียนนั้น ต้องมีการกำหนดระเบียบการเรียน ความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน และเป็นสัดส่วนมากขึ้น ระหว่างนักศึกษาที่เป็นพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ โดยเฉพาะคฤหัสถ์สตรี

เมื่อมีการประสานความร่วมมือกับต่างชาติมากขึ้น โปรแกรมการเรียนจำเป็น ต้องจัดให้หลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐาน จะทำได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น แม้ว่าจะมีการแลกเปลี่ยน นักศึกษาระหว่างสถาบัน ระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นนานาชาติ แต่ต้องยังคง วัตถุประสงค์เดิมของการสร้างศาสนาทายาททางศาสนาไว้อย่างมั่นคง

ด้านทรัพยากรนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ซึ่งมหาวิทยาลัย สงฆ์จะต้องเตรียมรับ อาจารย์จากต่างชาติที่เข้ามาสมัครเพิ่มขึ้น ทั้งในการสมัครเป็นส่วนตัว และตามโครงการแลกเปลี่ยน ต้องเตรียมสถานที่พัก ที่รับรอง สวัสดิการต่าง ๆ ให้พร้อม รวมทั้งระเบียบการปฏิบัติที่สอดคล้องกับ ระเบียบการปฏิบัติงานของบุคลากรเดิมที่มีอยู่

สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือมหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องเตรียมการ ชัยบขยาย สถานที่ตั้งจากที่เดิม ไปแหล่งที่อยู่ใหม่ ที่มีความกว้างขวาง และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มากกว่าที่เป็นอยู่เดิม รวมทั้งเร่งจัดการให้มีศูนย์บริการภาษาต่างประเทศไว้บริการ นักศึกษาโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน

1.1 ด้านผู้นำ

ควรเตรียมการเพื่อให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย มีความรู้ทางการบริหารอุดมศึกษา และมีประสบการณ์ในวงการศึกษามาก่อน และมีทัศนคติที่ดีต่องานทางศาสนา

1.2 ด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติใหม่นั้นเหมาะสมอยู่แล้ว แต่นโยบายในการบริหารมหาวิทยาลัย ควรใช้นโยบาย จีว แจ่ว จ้าง ตามแนวคิดในการบริหารมหาวิทยาลัยนเรศวร ของศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน นั่นคือ ใช้ทรัพยากรหลักให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในส่วนที่มหาวิทยาลัยมีไม่เพียงพอ ให้เสริมด้วยการจ้าง เช่น บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

1.3 โปรแกรม

1.3.1 หลักสูตร ควรมีการพัฒนาด้านเนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้บัณฑิตมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม อีกทั้งปลูกฝังให้บัณฑิตมีอุดมการณ์ในการช่วยเหลือ

สังคม โดยการส่งเสริมการฝึกทักษะการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยวิธีการที่น่าสนใจ ให้มากยิ่งขึ้น

1.3.2 ควรปลูกฝังการเป็นนักวิชาการ นักวิจัย ให้แก่บัณฑิตสงฆ์ โดยใช้กระบวนการเรียนการสอน แบบค้นคว้าด้วยตนเอง การอภิปราย และสัมมนา

1.3.3 ควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีความชำนาญด้านภาษามากขึ้น โดยการจัดอบรมระยะสั้น ทางด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับการศึกษานานาชาติ

1.3.4 ควรจัดให้มีหลักสูตรระยะสั้นทางพระพุทธศาสนา สำหรับบุคคลภายนอก

1.3.5 ควรจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา สำหรับประชาชนผู้สนใจ เพื่อเป็นการเตรียมการเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

1.4 ด้านทรัพยากร

1.4.1 งบประมาณ ต้องมีแหล่งสนับสนุนด้านงบประมาณที่ถาวร มีการจัดการงบประมาณที่เป็นระบบ เช่น จัดทำคู่มือการบริหารการเงิน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัยมีความรัดกุม และสามารถตรวจสอบจากองค์กรภายในได้

1.4.2 ทรัพยากรบุคคล

1.4.2.1 ควรสรรหาบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารด้านการเงินของมหาวิทยาลัย

1.4.2.2 ควรจ้างอาจารย์ที่เกษียณอายุและผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เป็นอาจารย์พิเศษ

1.4.2.3 ควรเพิ่มบุคลากรระดับผู้ปฏิบัติที่มีความรู้ด้านอุดมศึกษา การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

1.4.2.4 การคัดเลือกผู้เรียน ควรพิจารณาความรู้ ความสามารถ และความศรัทธาที่จะเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญของผู้เรียนเพื่อจะไปทำงานด้านศาสนาและสังคม

1.4.2.5 ควรมีการพัฒนาคณาจารย์และอบรบบุคลากรอยู่เสมอ

1.4.3 ควรหาสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ ถ้ามีความเป็นไปได้เพื่อให้มีบริเวณและสภาพแวดล้อม บรรยากาศ เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาของพระสงฆ์

1.4.4 ควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนและฝึกอบรมบุคลากร

1.5 โครงสร้างภายใน

1.5.1 ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เช่น มีหน่วยงานรับผิดชอบวิชาการ โดยเฉพาะ เช่น ด้านงานวิจัยและคอมพิวเตอร์

1.5.2 ควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน เพื่อป้องกัน

การซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

2.1 มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย เป็นสถาบันที่ยังไม่ได้ตั้งขึ้น แม้ว่ารูปแบบที่วิจัยได้ผลว่ามีความเป็นไปได้ในการนำไปดำเนินการ แต่ในการดำเนินการจริงนั้น ยังจะต้องมีรายละเอียดปลีกย่อยในการดำเนินการแต่ละด้านอีก ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับภายในรายละเอียดของแผนงานด้านต่าง ๆ เช่น

รายละเอียดการจัดทำงบประมาณ การกำหนดตำแหน่งภายใน การร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เป็นต้น

ดังนั้น ก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติจึงควรให้ทางคณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองเป็นหน่วยงาน เริ่มดำเนินการ หรือจะให้ กรมการศาสนา เป็นเจ้าของเรื่องเริ่มต้น ในการจัดทำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ จากนั้นก็จะแต่งตั้งกรรมการชุดต่าง ๆ ร่วมดำเนินการ 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการก่อสร้างอาคาร จัดหาสถานที่ ด้านจัดหาทุน หรือตั้งมูลนิธิ กองทุน ด้านจัดร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ด้านการจัดตั้งกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และอาจมีกรรมการคณะอื่นที่จำเป็น

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัย เพิ่มเติม ในเรื่องการหาแนวปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายสงฆ์และฆราวาส การกำหนดเกณฑ์ค่าตอบแทนบุคลากรในมหาวิทยาลัย การมีหลักสูตรความร่วมมือระหว่างชาติในการจัดการศึกษา เป็นต้น

2.3 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ควรพิจารณาสภาพปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีอยู่ เทียบกับ รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ อย่างละเอียด เพื่อหาทางพัฒนาปรับปรุงในส่วนที่คิดว่าน่าจะทำได้ หากเห็นว่าเมื่อปรับปรุงไป แล้วจะเกิดประโยชน์เป็นผลดีแก่มหาวิทยาลัยสงฆ์

2.4 การเริ่มต้นจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ที่จะจัดให้เป็นมหาวิทยาลัยอิสระ โดยมีบุดหนุนบางส่วนจากรัฐบาลนั้น ควรให้ฝ่ายราชการเป็นฝ่ายตั้งเรื่องดำเนินการ แล้วระดมการจัดหาทุนมาตั้งเป็นมูลนิธิหรือกองทุนในการพัฒนามหาวิทยาลัย โดยเร็ว เพื่อจะได้มีงบประมาณเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินงาน

3. ข้อเสนอแนะในการเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย มีดังนี้

1. ชื่อ

ภาษาไทย

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

ภาษาอังกฤษ

International University of Buddhist Monks

2. ปรัชญา

ควรสนองความคิดที่สะท้อนความเป็นนานาชาติ เช่น ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก

3. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ควรครอบคลุมถึงเรื่องต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นสถาบันศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่ด้านวิชาการพระพุทธศาสนาของโลก
2. สอนวิชาการพระพุทธศาสนาให้แก่ภิกษุสามเณรเพื่อสร้างศาสนทายาท
3. บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาให้แก่สังคม และแลกเปลี่ยนวิชาการกับสถาบันนานาชาติ
4. อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเสริมสร้างอารยธรรมโลก.

4. ภารกิจ

ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ควรครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ให้การศึกษาแก่ภิกษุสามเณรจากทั่วโลก เพื่อสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาองค์ความรู้และใช้หลักพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานในการประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ให้ถูกต้องตามหลักความจริงของธรรมชาติ
3. ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาและหลักการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างความสุขแก่สังคมโลกในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ
4. บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม และแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างชาติ
5. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยการปฏิบัติกิจกรรมช่วยเหลือสังคมโลกเช่นกัน
6. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความสัมพันธ์อันดีด้านวัฒนธรรมระหว่างชาติ

5. กฎหมายการจัดตั้งสถาบัน

ควรดำเนินการให้มีการออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

6. สถานที่ตั้ง

สถานที่ตั้งควรมีบริเวณพื้นที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับปลูกสร้างส่วนที่เป็นอาคารการศึกษา หอพัก อาคารส่งเสริมการเรียนรู้ มีสวนป่าที่เป็นธรรมชาติหรือจัดสร้างขึ้นให้ได้บรรยากาศในการปฏิบัติธรรม มีบริเวณจัดประโยชน์เพื่อหารายได้สำหรับสนับสนุนมหาวิทยาลัย อยู่ในต่างจังหวัดเพื่อลดและป้องกันปัญหาการจราจร และที่ดินดังกล่าวไม่ควรอยู่ไกลจากกรุงเทพมากนัก เพราะต้องคำนึงถึงการเดินทางของอาจารย์ผู้สอนและวิทยากรพิเศษ ควรเป็นที่ดินที่ได้รับจากการบริจาคหรือที่ราชพัสดุหรือที่สาธารณประโยชน์ที่สามารถขอใช้ได้เพื่อการศึกษาโดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงงบประมาณในการจัดซื้อ และควรได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากประชากรที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

6.1 การจัดบริเวณที่ดิน

พื้นที่ดินสามารถปลูกพืชไม้ยืนต้น ไม้เบญจพรรณ เป็นทั้งป่าดิบและป่าโปร่ง ให้มีความร่มรื่นเป็นธรรมชาติมากที่สุด ควรมีบ่อน้ำ แหล่งน้ำภายในสถาบัน บริเวณมหาวิทยาลัยจัดเป็น 3 ส่วน คือ

6.1.1 บริเวณจัดการศึกษา

ให้จัดในบริเวณพื้นที่ด้านหลังใกล้ป่าไม้เพื่อให้ได้รับความร่มเย็น และไกลจากเสียงรบกวน มีอาคารบริการ อาคารเรียน อาคารห้องสมุดและวิทยบริการ อาคารกิจกรรม และปฏิบัติธรรม หอประชุม อยู่ในเขตใกล้เคียงกัน

6.1.2 บริเวณอาคารพักนักศึกษา กุฏิ-บ้านพักอาจารย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อาคารซักกรีด

แยกจากส่วนจัดการศึกษาและอยู่บริเวณส่วนด้านหลังของพื้นที่ ทั้งนี้รวมถึงโรงบำบัดน้ำเสีย แหล่งกำเนิดไฟฟ้า แหล่งกำจัดขยะปฏิภูม

6.1.2 บริเวณจัดประโยชน์

อยู่ส่วนด้านหน้าของที่ดิน ติดถนนเพื่อจัดทำเป็นอาคารพาณิชย์ ให้เช่า ทำการค้า ฯลฯ เพื่อนำรายได้มาทำนุบำรุงมหาวิทยาลัย

7. อาคารภายในมหาวิทยาลัย มีอาคารต่าง ๆ เชื่อมโยงกัน ดังนี้

7.1 อาคารฝ่ายบริหาร ควรประกอบด้วยห้องต่าง ๆ ดังนี้

- 7.1.1 ห้องทำงานอธิการบดี
- 7.1.2 ห้องทำงานรองอธิการบดี
- 7.1.3 ห้องฝ่ายกิจการนักศึกษา
- 7.1.4 ห้องฝ่ายธุรการ
- 7.1.5 ห้องฝ่ายทะเบียน
- 7.1.6 ห้องฝ่ายกองทุนนักศึกษา

- 7.1.7 ห้องฝ่ายกิจการนักศึกษาต่างประเทศ
- 7.1.8 ห้องฝ่ายการเงินและบริการ
- 7.1.9 ห้องฝ่ายวางแผนและพัฒนา
- 7.1.10 ห้องประชุม
- 7.2 สโมสรนักศึกษา
  - 7.2.1 ห้องที่ทำการสโมสรนักศึกษา
  - 7.2.2 ห้องรับรอง
  - 7.2.3 ห้องชมรมย่อยต่าง ๆ
  - 7.2.4 ห้องกิจกรรม
  - 7.2.5 ห้องโทรทัศน์ วีดีโอ สื่อต่าง ๆ
  - 7.2.6 ห้องปฏิบัติธรรม
  - 7.2.7 ห้องสมุด หนังสืออ้างอิง ห้องสื่อสารบริการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร
  - 7.2.8 ห้องอ่านหนังสือ
- 7.3 ศูนย์บริการ
  - 7.3.1 ห้องอาหารและโรงครัว
  - 7.3.2 ห้องเก็บของ
  - 7.3.3 ห้องเครื่องต่าง ๆ
  - 7.3.4 ห้องน้ำ
  - 7.3.5 ห้องจัดเตรียมบริการคนพิการ
- 7.4 ศูนย์พยาบาลและที่ปรึกษา
  - 7.4.1 ศูนย์พยาบาล
  - 7.4.2 ศูนย์ที่ปรึกษานักศึกษา
- 7.5 อาคารปฏิบัติการเรียนการสอน
  - 7.5.1 ห้องเรียน
  - 7.5.2 ห้องสัมมนา
  - 7.5.3 ศูนย์หนังสือ
  - 7.5.4 ศูนย์ปฏิบัติการวิจัย
  - 7.5.5 ศูนย์ผลิตสื่อการเรียนการสอน
  - 7.5.6 ห้องเก็บของ
- 7.6 อาคารคณาจารย์
  - 7.6.1 ห้องทำงานคณาจารย์
  - 7.6.2 ห้องรับรอง พักผ่อน
  - 7.6.3 ห้องทำงานหัวหน้าภาควิชา

7.6.4 ห้องประชุม

7.6.5 ห้องเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ

8. ระบบสุขภาพและอุปกรณ์ความปลอดภัย ควรมีดังต่อไปนี้

8.1 มีอ่างเก็บน้ำที่เป็นมาตรฐานมีระบบกรองน้ำสะอาด

8.2 มีระบบบำบัดน้ำเสีย ก่อนการระบายออก

8.3 มีอุปกรณ์ดับเพลิงประจำตามอาคารอย่างเพียงพอ มีระบบสัญญาณ

เตือนภัย

8.4 มีระบบควบคุมไฟฟ้า และแหล่งผลิตไฟฟ้าสำรองฉุกเฉิน

9. โครงสร้างการจัดการศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

9.1 จัดการศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และในระยะแรก จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยจัดสอนหลักสูตร ปริญญา พุทธศาสตรบัณฑิต ชื่อย่อ พค.บ. ภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า Bachelor of Buddhism (B.Bd.)

9.2 จำนวนนักศึกษา/อาจารย์

กำหนดรับนักศึกษาในปีแรก ประมาณ 200 รูป

ควรมีอาจารย์ 20 รูป/คน (ตามสัดส่วน 1:10) โดยมีอาจารย์ที่เป็นพระสงฆ์ อยู่ดูแลประจำหอพัก อย่างน้อย 10 รูป

9.3 คุณวุฒิของหัวหน้าสาขาและคณาจารย์ประจำสาขาระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยจะดำเนินการในขั้นแรก คือ ระดับปริญญาตรี สาขาพุทธ ศาสตร์ ควรมีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ตรงตามสาขาวิชาที่เปิดสอน ดังนี้

9.3.1 คณบดี สำเร็จปริญญาโททางด้านพุทธศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

9.3.2 หัวหน้าภาควิชา สำเร็จปริญญาโททางด้านพุทธศาสตร์หรือปรัชญา การศึกษา

9.3.3 อาจารย์ประจำ ควรจัดหาผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ดังนี้

ปีที่ 1 ควรมีอาจารย์ประจำอย่างน้อย 8 คน มีความรู้ดังนี้

- สาขามนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์

- สาขาวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

- สาขาพุทธศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

ปีที่ 2 ควรมีอาจารย์ประจำเพิ่มอย่างน้อย 4 คน มีความรู้ดังนี้

- สาขาอังกฤษ

- สาขาสังคมศาสตร์

- สาขาพุทธศาสตร์ หรือศาสนา หรือปรัชญา

ปีที่ 3 ควรมีอาจารย์ประจำเพิ่มอย่างน้อย 3 คน

มีความรู้ด้านพุทธศาสตร์ ศาสนา ปรัชญาหรือวิจัย

ปีที่ 4 ควรมีอาจารย์ประจำเพิ่มอย่างน้อย 5 คน

มีความรู้ด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ด้านพุทธศาสตร์

ปีที่ 5 ควรมีอาจารย์ประจำเพิ่มอย่างน้อย 5 คน

มีความรู้เช่นเดียวกัน

9.4 จำนวนนักศึกษาตามโครงการ

ปริญญาตรี	รับ/คน	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
นักศึกษาปีที่ 1	200	200	180	170	160	-
นักศึกษาปีที่ 2	240	-	240	220	200	180
นักศึกษาปีที่ 3	300	-	-	300	135	480
นักศึกษาปีที่ 4	400	-	-	-	400	180
นักศึกษาปีที่ 5	500	-	-	-	-	500
รวม		200	420	690	895	1,340

10. มาตรฐานการรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยควรรับลงทะเบียนนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเข้าศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

10.1 ผู้มีสิทธิลงทะเบียนต้องสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หรือมีความรู้ทางธรรมศึกษาระดับธรรมศึกษาเอก

10.2 มีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 หรือเทียบเท่า

10.3 ไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียในทางอาญาหรือในทางศีลธรรม

10.4 ผ่านการคัดเลือกหรือการสอบสัมภาษณ์

10.5 มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด

11. หลักสูตรและการสอน

11.1 ระยะเวลาการศึกษา ระดับปริญญาตรีมีระยะเวลาศึกษา 4-8 ปี

11.2 โครงสร้างของหลักสูตรปริญญาตรี จำนวน 120 หน่วยกิต เป็นไปตามมาตรฐานทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐและหลักการอุดมศึกษา คือ ประกอบด้วย หมวดวิชา

การศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาเลือก หมวดละ 1 ใน 3 (ประมาณร้อยละ 33 ของหลักสูตร) กำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาต่อไปนี้

1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นวิชาพื้นฐาน 36 หน่วยกิต

สาระสำคัญในหมวดนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างฐานความรู้ในทุก ๆ ศาสตร์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการศึกษาอย่างลุ่มลึกในสาขาวิชาเอกและศึกษาต่อในระดับบัณฑิตวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังเป็นหมวดวิชาที่เสริมสร้างความรอบรู้ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคและนานาชาติ เสริมสร้างโลกทัศน์สากล จริยธรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด กำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นหมวดวิชาได้ดังนี้

ก. มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ตรรกวิทยา ภาษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และปรัชญา

ข. สังคมศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และมานุษยวิทยา

ค. วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

2. หมวดวิชาเฉพาะ 42 หน่วยกิต

หมวดวิชานี้ คือ สาขาวิชาเอก กำหนดให้เป็นวิชาพุทธศาสตร์ ตามลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาโลก โดยแบ่งเป็น 3 หมวดวิชาย่อยตามหลักพุทธศาสตร์

3. หมวดวิชาเลือก 28 หน่วยกิต

หมวดวิชานี้ เป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาได้ตามความถนัดและความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้มีการเลือกเรียนภาษาที่สอง เพื่อการสื่อสารระหว่างประเทศหลัก ๆ อย่างน้อย 9 หน่วยกิตและวิชาการศึกษาและวิจัย โดยจัดเป็นกลุ่ม ดังนี้

ก. ภาษาที่สอง 9 หน่วยกิต ให้เลือกเรียน ดังนี้

ภาษาอังกฤษ

ภาษาจีน

ภาษาญี่ปุ่น

ภาษาสเปน

ภาษาไทย

ข. วิธีการศึกษาและวิจัย 9 หน่วยกิต ให้เลือกเรียน ดังนี้

คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

วิธีการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

ค. วิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต

ให้เลือกรายวิชาใด ๆ ที่นักศึกษาสนใจ ตามที่ปรากฏในหลักสูตร
วิชาการศึกษาทั่วไป รวมทั้งการศึกษาคิอระด้วย

12. การวัดผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยปกติ การวัดผลการศึกษาจะพิจารณา
จากการสอบปลายภาค มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนมีการวัดผลจากการ
ฝึกปฏิบัติระหว่างภาค การสอบย่อย การทำรายงานหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้
นักศึกษาต้องมีเวลาเรียนตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย คือ มีเวลาเรียนในชั้นอย่างน้อย
ร้อยละ 80 จึงจะมีสิทธิสอบปลายภาค

12.1 ระบบการให้คะแนน เป็นระบบ 4 แต่ระดับคะแนน

คะแนน	ค่าน้ำหนัก	ค่าคะแนน
A	ดีมาก	4
B	ดี	3
C	พอใช้	2
D	ผ่าน	1
F	ตก	0
I	งานไม่สมบูรณ์	-
AU	ร่วมฟัง	-
W	ถอนรายวิชา	-

ในการคำนวณหาคะแนนเฉลี่ย ให้นำจำนวนหน่วยกิตแต่ละวิชามาคูณกับ
ค่าคะแนนที่ได้รับในวิชานั้น หลังจากนั้น จึงนำคะแนนทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนหน่วยกิต
ทั้งหมด จึงจะได้ผลเฉลี่ยที่ได้รับจริง ทั้งนี้ นักศึกษาจะต้องได้คะแนนเฉลี่ยสะสมจากวิชา
ทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 2.00 จึงจะได้รับปริญญาตรี

12.2 การให้เกียรตินิยม นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยสะสม
ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยม

12.3 การสำเร็จการศึกษา มีเงื่อนไขดังนี้

1. สอบผ่านวิชาที่กำหนดในหลักสูตรจำนวนอย่างน้อย 120 หน่วยกิต
2. มีคะแนนสะสมเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.00
3. ผ่านการฝึกงานภาคสนามตามกำหนด

12.4 การพ้นสภาพนักศึกษา มีเงื่อนไขดังนี้

1. ในปีหนึ่ง ภาคการศึกษาแรกได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.5
2. ในสองภาคการศึกษาติดต่อกันได้คะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่า 1.75
3. ใช้เวลาเรียน 16 ภาคการศึกษา และเรียนไม่ครบจำนวนตามหลักสูตร
4. กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือต้องคดีอาญาจนไม่สามารถเรียนได้
5. เรียนจบตามหลักสูตรและได้รับปริญญา
6. ตายหรือลาออก

13. โครงการศึกษาวิจัยและศูนย์พัฒนาพุทธศาสน์เพื่อชุมชน

มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีโครงการดังนี้คือ

- 13.1 โครงการศึกษาวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์
- 13.2 ศูนย์พัฒนาพุทธศาสน์เพื่อชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางพุทธศาสนา

14. บริการเพื่อประชาคมของสถาบัน

มหาวิทยาลัยควรมีศูนย์บริการต่าง ๆ ดังนี้

- 14.1 สถาบันวิทยบริการ
- 14.2 ศูนย์บริการกลาง
- 14.3 ศูนย์บริการนักศึกษา
- 14.4 สภาคณาจารย์ และสโมสรอาจารย์และบุคลากร
- 14.5 โรงพิมพ์และสำนักพิมพ์
- 14.6 หน่วยรักษาความปลอดภัยและจราจร
- 14.7 สวัสดิการสำหรับอาจารย์และบุคลากรคฤหัสถ์และการบริการพระสงฆ์
  - 14.7.1 สถานีน้ำมัน
  - 14.7.2 ร้านค้าสวัสดิการ
  - 14.7.3 สหกรณ์ออมทรัพย์
  - 14.7.4 หน่วยอนามัย

15. ศูนย์เทคโนโลยีและอุปกรณ์การศึกษา

มหาวิทยาลัยควรมีศูนย์เทคโนโลยีที่สามารถผลิตอุปกรณ์ การศึกษา เพื่อการเรียนการสอนและพัฒนา เพื่อบานวัตกรรมการศึกษาด้านพุทธศาสตร์

16. จำนวนเงินทุนประเดิมและทรัพย์สินที่จะใช้ในการจัดตั้ง

จำนวนเงินทุนประเดิมและทรัพย์สินที่จะใช้ในการจัดตั้งควรเป็นเงินบริจาค
ในรูปกองทุน

17. กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับอาจารย์และบุคลากร

กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับอาจารย์และบุคลากร
จะเป็นสัญญาจ้างและประเมินผลงานเป็นรายปี การจ้างอาจารย์และบุคลากร มีสัญญา
จ้างแบบประจำและสัญญาจ้างปีต่อปี

18. การบริการชุมชน

มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติมีการบริการชุมชน ดังนี้

- 18.1 หน่วยงานธรรมวิจัย ทำหน้าที่ค้นคว้าวิจัยประยุกต์หลักธรรม เพื่อนำมา
ใช้ประโยชน์ในสาขาต่าง ๆ เผยแพร่ผลงานให้ประชาชนทราบทั่วโลก
- 18.2 หน่วยงานพุทธศาสนาวินิจฉัย มีหน้าที่ดูแลอบรมธรรมะให้แก่เยาวชนในวัน
อาทิตย์
- 18.3 จัดทำวารสารเผยแพร่ผลงาน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 18.4 งานสอนปฏิบัติธรรมแก่ประชาชนผู้สนใจทั่วไป จัดตามระยะเวลาที่กำหนด
- 18.5 งานพระธรรมทูต จัดพระสงฆ์ออกเยี่ยมเยียนชุมชน
- 18.6 อบรมพระภิกษุสงฆ์ เพื่อการพัฒนาชนบทและท้องถิ่น
- 18.7 งานจัดหาทุนเล่าเรียนให้แก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ
- 18.8 งานอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ

19. การบริหารงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

มีหน่วยงานบริหารงานและบุคคล ดังต่อไปนี้

19.1 สภามหาวิทยาลัย

เป็นองค์การบริหารงานสูงสุดของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ประกอบด้วย
นายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี เป็น
กรรมการ เลขานุการสภามหาวิทยาลัย กรรมการที่เลือกจากคณบดีหรือผู้อำนวยการ/
สำนัก/สถาบัน หรืออาจารย์ประจำ มีจำนวนพระสงฆ์เป็นกรรมการมากกว่าคฤหัสถ์
คุณสมบัติของกรรมการสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ในส่วนที่ต้องมีการคัดเลือก
มีดังนี้

1. ช่วยเหลืองานด้านศาสนาเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ
2. มีความรู้และประสบการณ์สูง เป็นที่ยอมรับของสังคม

3. มีการศึกษาดี มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการศึกษานานาชาติ
4. ถ้าเป็นสมรवासชายต้องผ่านการบวชเรียนมาแล้ว
5. สุภาพสตรีเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ ถ้ามีคุณสมบัติใน 3 ข้อแรกหน้าที่สภามหาวิทยาลัยสงฆนานาชาติ มีดังนี้
  1. กำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัย
  2. พิจารณากำหนดและรับรองหลักสูตรการศึกษา
  3. กำหนดระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย
  4. พิจารณาแต่งตั้ง ถอดถอน ตำแหน่งทางการบริหารและกรรมการคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย
  5. อนุมัติให้ปริญญาและไปรับรองความรู้

19.2 สภาคณาจารย์

มหาวิทยาลัยสงฆนานาชาติ มีสภาคณาจารย์ ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของคณาจารย์ โดยเฉพาะอาจารย์จากต่างประเทศที่ปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัย

19.3 สภาวิชาการ

มหาวิทยาลัยสงฆนานาชาติ มีสภาวิชาการ ทำหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ให้ดำเนินไปด้วยดี ด้วยการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ ระบบงานวิชาการที่ทันสมัย เสนอแนะต่อกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยและสภามหาวิทยาลัย เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยในการรับงานบริการวิชาการ งานวิจัยโดยเฉพาะจากภายนอก เพื่อจัดสรรงานให้อาจารย์มีรายได้ส่งเสริมฐานะและเป็นรายได้เข้ามหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานของอาจารย์เพื่อเป็นเกียรติ และศักดิ์ศรีของอาจารย์ในระดับนานาชาติ

19.4 อธิการบดี

เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย และเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ของสภามหาวิทยาลัย

คุณสมบัติของอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงฆนานาชาติ

1. เป็นภิกษุ
2. จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีความรู้ความสามารถทางการบริหาร การอุดมศึกษา และมีความรู้ทางธรรมเป็นอย่างดี
3. มีความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี

4. หาทุนอุดหนุนมหาวิทยาลัยได้มากและต่อเนื่อง
5. มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับนานาชาติ
6. มีโลกทัศน์กว้างไกลและมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นนานาชาติ
7. มีความสามารถในการประสานงานในระดับนานาชาติ

19.5 รองอธิการบดี

ได้รับการแต่งตั้งจากสภามหาวิทยาลัย โดยการเสนอแนะของอธิการบดี หรือจากกรรมการสภามหาวิทยาลัย ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานฝ่ายต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย รองอธิการบดี อาจจะเป็นภิกษุหรือฆราวาสก็ได้ มีจำนวนเหมาะสมตามความจำเป็นของภาระงาน เช่น งานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานกิจการนักศึกษา งานด้านต่างประเทศ งานวิจัยและพัฒนา งานจัดหาทุน งานพัฒนารายได้ งานชุมชนสัมพันธ์ และอาจมีงานวิทยาเขตได้ ตามความจำเป็น

19.6 คณบดี

คณบดีของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เป็นภิกษุหรือฆราวาสก็ได้ มีจำนวนตามคณะวิชาที่จะเปิดสอน ทำหน้าที่บริหารคณะวิชา มีความรู้ความสามารถทางการอุดมศึกษา

19.7 หัวหน้าภาควิชา

เป็นภิกษุหรือฆราวาสก็ได้ ทำหน้าที่บริหารภาควิชา ตามจำนวนภาควิชาที่มีและจะเกิดขึ้นในอนาคต

19.8 อาจารย์

อาจารย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ เป็นพระสงฆ์ หรือฆราวาสก็ได้ ถ้าเป็นฆราวาสต้องเคยบวชเรียนมาแล้ว สำหรับอาจารย์สตรี นอกจากจะเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ตามคุณสมบัติของอาจารย์แล้ว ยังต้องเป็นผู้มีจรรยาบรรณเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ค่าตอบแทนรายเดือนระหว่างพระกับฆราวาส ควรจะแตกต่างกันและมีระเบียบที่ชัดเจน ตลอดจนมีระเบียบการแลกเปลี่ยน ศึกษา ดูงาน ระหว่างประเทศที่ชัดเจนรัดกุม

คุณสมบัติของอาจารย์

1. มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบนานาชาติได้ คือ มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ ใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้คล่องแคล่ว
2. มีความเชื่อมั่นในพุทธศาสนา ทัศนคติที่ดีต่องานนานาชาติและมี

โลกทัศน์กว้างไกล

3. มีทักษะในงานวิจัยสูง

19.9 บุคลากรเจ้าหน้าที่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แบ่งบุคลากรเจ้าหน้าที่เป็น 3 กลุ่ม คือ
กลุ่มผู้บริหารกลุ่มอาจารย์ และกลุ่มเจ้าหน้าที่

20. อัตราค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียม

การเก็บค่าเล่าเรียนเกณฑ์ขั้นต่ำจะเก็บตามประกาศของมหาวิทยาลัย